

ÇOCUK EĞİTİMİNDE DOĞRU BİLİNER YANLIŞLAR

PEDAGOG
**Adem
Güneş**

ÇOCUK EĞİTİMİNDE DOĞRU BİLİNER YANLIŞLAR

Pedagog Adem Güneş

Embriyo Psikolojisi

Anne karnında dokuz ay geçiren çocuğun tıpkı fiziksel görünümü gibi psikolojik ve ruhi gelişiminin de temelleri usulca atılır.

Anne kendini huzurlu, mutlu hissettiğinde ya da kaygılanıp üzüldüğünde karnındaki bebek tüm bunlardan acaba nasıl etkilenir?

Örneğin, “Bizim çocuk çok çekingen. Kalabalıkta kendini ifade edemiyor, iki kelimeyi yan yana getiremiyor.” diye dert yanarken bu sonucun çocuğun anne karnında yaşadığı psikolojiyle bağlantısı olup olmadığı aklınıza geliyor mu?

“Genetik karakter” anne-babadan alınan genlerin tesiriyle anne karnında oluşuyorsa; ‘psikolojik karakter’in temelleri de yine anne karnında atılır.

Genetik karakter nedir?

Çocuğun anne-babasından aldığı genlerin karışımının ve özütünün kendi fiziğinde-karakterinde şekillenmesine “genetik karakter” denir.

“Tıpkı babası gibi uzun boylu” veya “aynı annesi gibi neşeli, cana yakın” gibi yaptığımız yorumlarla aslında

Çocuk
Eğitiminde
Doğru Bilinen
Yanlışlar

**Annenin ruh
hali nasılsa
çocuk da o
psikolojiyi
yaşar.**

genetik karakterden söz ederiz. Çocuk anne karnına düştüğü ilk andan itibaren hem karakterini hem de fiziksel görünümünü etkileyecek bazı özelliklerini babadan (veya baba tarafından), bazılarını da anneden (veya anne tarafından) alarak birey olmanın ilk adımlarını atar.

Ebeveynin ortak genetik özelliklerinin çocuk üzerinde nasıl şekil alacağı konusunda, anne-babanın ne haberi ne de doğrudan bir tesiri vardır. Bu oluşum tamamen onların iradesi dışındadır.

Psikolojik karakter

Psikolojik karakter ise bebek anne karnına düştüğü ilk andan itibaren yavaş yavaş şekillenmeye başlar. Annenin sevinç, öfke ve üzüntülerine bağlı olarak “genetik karakterin” üzerine inşa edilen ikinci bir karakterdir.

Anne karnında dokuz ay geçiren bebek, sadece bu süreyi tamamlamak için beklemez. Aksine; annenin yaşadığı her acıyı, sevinci, duygusal değişimi aynı anda yaşayarak bir ömür boyu ana hatlarıyla kullanacağı karakter alfabesinin ilk harflerini dizmeye başlar. Genetik karakterin oluşumunda anne-baba her ne kadar söz sahibi değilse de psikolojik karakterin oluşumunda özellikle anne doğrudan tesir eder çocuğuna. Yani anne, eğer isterse karnındaki çocuğun “pısrık, korkak” yahut “sakin, huzurlu” olabilmesi için ciddi rol oynayabilir. Çünkü bebek anne karnındayken de bir psikolojiye sahiptir. Annenin psikolojisi nasılsa çocuk da o psikolojiyi yaşar.

Embriyo psikolojisi

Adem
Güneş

Anne karnındaki embriyonun anne vasıtasıyla yaşadığı ruh haline “embriyo psikolojisi” denir. Hamile-

lik sürecinde anne neyle meşgulse, duygu dünyası nasıl şekilleniyorsa, karnındaki embriyonun da duygu dünyası aynı olaylarla yoğrulur.

Örneğin; anne korku nöbetleriyle hamileliğini geçirmişse muhtemel ki doğacak çocuk da bu ruh halinin izlerini ömür boyu taşır. Çok karşılaşılan baş-

ka bir durum da istenmeyen gebeliklerle ilgilidir. Hamileliği mecburen yaşayan bir kadının bebeği, dokuz ay boyunca istenmediğini bilir, kendini ezik hisseder hep. Bu ruh hali çocuğun hayatı boyunca taşıyacağı psikolojik karakterin en belirgin özelliğini oluşturur ve kişiyi nereye giderse gitsin gölge gibi sürekli takip eder.

O halde bebek bekleyen bir anne, baykuş gibi ciddi ve dikkatli olmalıdır. Karnındaki yavrusuna fizyolojik olduğu kadar psikolojik açıdan da bağlı bulunduğunu asla hatırlamamalıdır.

Bir anne okuduğu kitapları sadece kendine değil, karnındaki yavrusuna da okuduğunu bilmelidir. Hissettiği huzurun ve sakinliğin, sadece ona değil, minik yavrusuna da tesir ettiğini unutmamalıdır. Çünkü annenin yaşayacağı korku, öfke, hırs, üzüntü, vicdan azabı, kin, nefret ya da söyleyeceği yalanlar ve kötü sözler çocuğun ruh haline inceden inceye sızar. Anne bunu bilerek hareket etmelidir. Bu itibarla bakıldığında, çocuk terbiyesi ilk anne karnında başlar. Anne, çocuğunun nasıl bir karaktere sahip olmasını istiyorsa; hamilelik döneminde kendisi de aynı karakterin izlerini taşımalıdır.

Anne-Çocuk Arasındaki Sır

Pedagoji bilimi, anne ve çocuk arasındaki bağı araştırırken büyük bir hakikatin perdesini farkında olmadan araladı. Böylece aralarındaki o müthiş bağı gizemli sırrı birazcık daha anlaşılır duruma geldi.

Çocuk yetiştirmek büyük yükür. Bir çocuğun doğumundan ölümüne kadar tüm sorumluluğunu taşımak hiç de kolay değildir. Bundan dolayı da her insan bu fedakârlığı kaldıramaz.

Çocuğun doğduğu andan itibaren tiksirmeden altını değiştirmek, henüz yürüyemezken onu her gidilen yere kucakta götürmek, gece uykusuz kalmak, gündüz onca yorgunluğa katlanmak sıradan ve kolay bir yaşam değildir. Bu süreci bile bile kabul etmek, ruhen çok güçlü olmayı gerektirir.

“Çocukla anne arasındaki uyum süreci”nde ise anne ruhen güçlenir ve çocuğuna yoğun şekilde bağlanır. Eğer anne çocuğuyla bu ruh bağlanmasını gerçekleştiremezse bu yükün altından kalkamaz. Çocuğun

Çocuk
Eğitiminde
Doğru Bilinen
Yanlışlar

her yaramazlığı veya hırçınlığı annenin bam teline dokunur, aşırı derecede sinirlendirir onu. Hatta bazen de sıradan birçok olay öfke nöbetleriyle bile sonlanabilir.

Anneyle çocuk arasındaki bağlanmanın ne anlama geldiğini netleştirebilmek için

çocukla teyze arasındaki ilişkiye göz atmak gerekir.

Her teyze kendi yeğenini sever. Onu öper, koklar, hediyeler alır, incitmemeye özen gösterir. Kız kardeşinin bir işi olduğunda yeğenine gönül rahatlığıyla bakıp annelik de yapar. Ancak birkaç saat ya da birkaç günlük bakım süreci birkaç ay ya da birkaç yılı bulursa teyze bunalmaya başlar. Yorulur ve yıpranır. Peki, ama neden? Teyze anne yarısı değil midir? Ya da niçin başka birinin çocuğuna bakmak insana ağır gelir?

Evet, anne özeldir ve babanın bile taşımakta zorluk çektiği evlat yükünü gönül rahatlığıyla gayet güzel taşıyabilir. İşte onları özel kılan şey de budur. Anne; baba, teyze gibi değildir. Anne, anne gibidir. Ancak annenin anne gibi olabilmesi, anneyle çocuk arasındaki bağlanmanın gerçekleşmesine bağlıdır. Eğer anne çocuğuyla sağlıklı bir bağlanma süreci yaşamamış ise; "baba gibi annelik" ya da "teyze gibi annelik" yapar. Çocuğuyla bağlanamamış bir annenin en belirgin özelliği; tahammülsüzlüğüdür. Çocuğunun davranışları anneyi yorar. Özellikle çocuğun oyun oynama, sohbet etme

ihtiyacına karşılık vermekte zorluk çeker. Madem bağlanma pedagojik olarak bu kadar önemlidir; o halde bir anne çocuğuyla bağlanma sürecine tesir edecek her olumsuzluğu hesaba katmalıdır ki ilerleyen yıllarda psikolojik olarak yeterli bir anne olsun...

Bu yüzden çocukla anne arasındaki sağlıklı uyum sürecinin en önemli halkalarından biri “doğum”dur.

İlk saatlerin önemi...

Anne için doğum anı ölüm korkusuyla eşdeğerdir. Ancak yaşanan bu korku ve acılar kadında “prolaktin” hormonunun salgılanması için gereklidir. Doğum ve doğumdan sonraki ilk birkaç saatte prolaktin vücuda hızla yayılır ve böylece “annelik duyarlılığı” en üst noktaya ulaşır. Bu hormon, annenin yeni doğan bebeğiyle arasındaki sinyalleri ayarlamak üzere harekete geçer. Tıpkı uzaktan kumandayla televizyon arasındaki uyum gibi; anne, bedenini ve ruhunu minicik bebeğe göre hazırlar.

Çocuğun özellikleri bilinçaltına kaydediliyor

Bebeğin dünyaya gözlerini açtığı ilk dakikalardaki ağlama sesi, vücudu hormonla uyarılmış annenin hafızasında “ana ses tonu” olarak kayıt altına alınır. Bunun sayesinde anne, çocuğuna karşı “pedagojik simetri”

Çocuk
Eğitiminde
Doğru Bilinen
Yanlışlar

**Çocukla anne
arasındaki
uyum,
anneyi ruhen
güçlendirir.**

oluşturur. İlerleyen ay ve günlerde farklı tonlarda ağlayan bebeğin sesini etraf ne kadar kalabalık, gürültülü olursa olsun, özel bir yetenekle duyabilme becerisidir bu.

Dolayısıyla annenin doğum yaptığı ilk anlarda; çocuğunun sesini duymasını engellemek ona verilebilecek en büyük cezalardan biridir. Anne yorgunluğuna aldırmadan, kendi çocuğunun ilk ağrıtlarını özellikle dinlemelidir. Bu an, annenin çocuğundan gelen sinyalleri alarak annelik hormonunun salgılanması açısından da çok önemlidir.

Ten, göz, koku...

Doğumu takip eden ilk dakikalarda bebeğin anneyle ten, göz ve koku teması sağlanması da hayati önem taşır. Bebeğinin tenine dokunan anne, ondan aldığı pozitif enerji ve hissi yine hafızasının en özel yerine saklar, hayatı boyunca da asla unutmaz.

Çocuk anneye sesini, kokusunu ve teninin yumuşaklığını vererek aslında annesinin ona karşı hissedeceği empati duygusunun da temellerini atar.

Doğum anındaki bu süreci kesintiye uğramadan yaşayan anne, diyelim ki bebeğini kaybetti. Onsuz 20-30 yıl geçirdi. Yıllar sonra tekrar karşılaştıklarında dahi anne hiç tereddüt etmeden karşısındaki gencin kendi çocuğu olup olmadığını rahatlıkla anlar. Bu nasıl bir hissedistir, hiç düşündünüz mü? İşte anneyle teyzeyi, anneyle babayı ayırt eden ince çizgi tam da burasıdır.

Yukarıda anlatılan hususlar, bebeğini cerrahi müdahaleyle dünyaya getirmeye çalışan annede kesintiye uğrayabilir. Doğum anında salgılanması gereken hor-

monların devreye girmeme riski vardır. Üstelik annenin bilinci kapalı olduğu için bebeğin ilk bilgilerini de kayıt altına alamaz.

Anne ve bebeğin sağlığı ise şüphesiz her şeyden daha önemlidir. Eğer anne cerrahi müdahaleyle doğum yapmak zorundaysa anne; genel değil, lokal anesteziyi (herhangi bir sağlık engeli yoksa) tercih etmelidir. Zira; lokal anestezi, genele göre anne-çocuk bağlanmasına daha uygun bir yöntemdir. Bu sayede; doğum anına anne adım adım şahitlik eder, bebeğine daha ilk dakikalarda dokunabilir. Tüm bu yaşananlar vesilesiyle de annelik hormonları hızla devreye girer, ilk kayıtlar anne tarafından bilinçaltına depolanır.

Çocukla anne arasındaki uyumun gerçekteşmesini sağlayan en önemli hal-kalardan biri “doğum”dur.

Anne Sütü Gereksiz mi?

Genellikle anne sütünün biyolojik beslenmeye etkileri üzerinde durulur. Oysa ki emzirme dönemi bebeği ruhen besler, anneye çocuk arasında büyük ve çok önemli bir ilişkinin tesis edilmesini sağlar.

Süt içen çocuğun ruhi beslenmesini hesaba katmadan, sadece beden gelişimini önemseyerek “ilk altı aydan sonra anne sütünün besleyiciliği azalıyor” demek, anneye ve bebeğe yapılabilecek en büyük haksızlıktır. Kaldı ki bilimsel araştırmalar, anne sütünün ilk altı aydan sonra da besleyicilik özelliği taşıdığını ortaya koyuyor.

Anne sütü

Çocuğun dünyaya gelişini takip eden ilk yıllarda anneye bebek arasında olağanüstü bazı olaylar yaşanır. Bunların başında bebeğin anne tarafından emzirilmesi gelir.

Çocuk
Eğitiminde
Doğru Bilinen
Yanlışlar

***Annedeki
biyometrik
saat, bebeğin
hangi gün,
hangi saatte,
neye ihtiyacı
olduğunu
beyne
hatırlatır,
gerekli
hazırlıkların
yapılmasını
sağlar.***

Emzirmenin pedagojik boyutundan önce fizyolojik etkilerine değinmekte fayda var. Çünkü anne sütü, teknolojinin bütün imkânlarına rağmen taklit edilmesi, üretilmesi imkânsız tek besin maddesidir.

Bebeğin doğumunu takip eden dakikada, anneyle çocukta aynı anda biyometre (biyolojik kronometre) çalışmaya başlar. Bu anneyle bebek bünyesinin birbirine uyumunu sağlar.

Örneğin, bebeğin dünyaya geldiği ilk gün, anne bünyesindeki biyometrik saat, çocuğun ilk ilacının hazırlanma vaktinin geldiğini sinyallerle beyne iletir. Annenin vücudu da bebeğe bir antibiyotik hazırlar. Annenin normal sütünden biraz daha koyu kıvamlı bu ilk süte, "kolostyum" (ağız sütü) denir. Kolostyum içerik olarak bebeğin ilk ilacı hükmündedir.

Sadece ilk sütte değil, aynı zamanda ilerleyen günlerde de anne sütünün içinde hastalıklardan koruyucu probiyotikler bulunur. Onlar bebeğin bağırsaklarındaki yararlı bakterileri artırarak çocuğun karşılaşabileceği muhtemel hastalıklara karşı dayanıklılık geliştirirler.

Yapılan araştırmalar anne sütüyle beslenmeyen çocuklarda ölüm oranının 4-6 kat daha fazla olduğunu gösterir. *Dünya Sağlık Örgütü*'nün verilerine göre ise; bütün bebeklerin anne sütüyle beslenmesi halinde yılda 1,5 milyon çocuğun hiçbir ilaçlı tedaviye ihtiyaç duymadan hayatta kalabileceğini gösterir.

Anneyle bebek arasında sütle başlayan ilk ilişkinin faydaları bu kadarla sınırlı mıdır sizce?

Adem
Güneş

Tabii ki değil. Bahsettiğimiz biyometrik saat sayesinde anne vücudu bebeği kurulu çalar saat gibi takip eder. İşte buna "annelik içgüdü" denir. Annelik hissi

sayesinde, anne bazen bilinçli bazen de bilinçsiz olarak bebeğinin tüm ihtiyaçlarını karşılamak üzere harekete geçer.

Zira bebeğin 15 günlükken ihtiyaç duyduğu besin değerleriyle 1 ay sonraki zaruretleri birbirinden farklıdır.

Hiçbir anne, bebeğin birinci ayında, yüzde kaç oranında demir, yüzde kaç oranında proteine ihtiyaç duyduğunu hesaplayamaz. İlk defa çalışacak iç organların aldığı besinlerden zarar görmemesi içinse bu milimetrik hesaplamalara muhakkak ihtiyaç vardır. İşte bu noktada anne bünyesindeki biyolojik saatin nasıl da önemli bir işlevi yerine getirdiği bir kez daha ortaya çıkar. Çünkü biyolojik saat, bebeğin kaç aylık olduğunu anne beynine iletir; alınan sinyallerle o aya en uygun besinler mikrogram hassasiyetiyle hesaplanır, bebeğe sunulmak üzere anne göğsüne gönderilir. Anne bilincinin dışında "sessizce" gelişen bu olay olağanüstü bir yapıdadır.

Bebeğin günlük ihtiyacına göre içeriği her an değişen anne sütünün taklit edilmesi ise bu özellikleri itibarıyla imkânsızdır.

Anne sütü, bebeğin her şeyi

Bebeğin dünyaya gözünü açtığı ilk anlarda, özellikle kemik ve sinir sistemi çok naziktir. Anne karnındayken

Çocuk
Eğitiminde
Doğru Bilinen
Yanlışlar

Anne, bebeğinin ihtiyaçlarını karşı-larken bebek, kendini emni-yette hisse-der. Bu his, anne-çocuk bağlanması-nın temelini oluşturur.

yumuşak ve esnek kemik sistemine sahip bebek, anne vücuduna zarar vermeden 9 aylık süre zarfında gelişimini tamamlar. Ancak doğumu takip eden günlerde, kemik yapısının hızlı şekilde güçlenmesi ve sertleşmesi gerekir ki dıştan gelebilecek darbelerde kemikler zarar görmesin. İşte bu noktada anne sütünün kemik sistemini en üst seviyede desteklediğini görüyoruz.

Bebek anneden aldığı sütle yumuşak, hassas kemiklerini en uygun besin maddeleriyle hızla güçlendirir. Sadece kemiklerin sertleşmesi yeterli değildir, aynı zamanda kemiklerin içinden geçen sinir sisteminin de en iyi şekilde yapılması gerekir. İşte anne sütündeki folik asit de omurga içinden geçen sinir sistemini desteklemek için vardır.

Bununla birlikte sindirim sistemi henüz tam faaliyete geçmemiş bebek, protein miktarı düşük besinler almaktadır. Protein açısından yüksek değer taşıyan besinler ise çocuğun mide ve sindirim sistemini fazlasıyla yorar. Anne sütünde bebeğin bu ihtiyacına uygun şekilde hazırlanmış düşük miktarda protein de bulunur. Böylece çocuğun sindirim sisteminin aşırı çalışmasının önüne geçilir. İlerleyen yıllarda aşırı kilolardan ve vücudun fazla çalışmasından kaynaklanan hastalıklardan da böylece korunması sağlanır.

Zekâyâ doğrudan etki eden, sağlıklı beyin gelişimi için her insanın ihtiyaç duyduğu "Omega-3 yağ asidi" anne sütünde bulunur. Eğer böyle olmasaydı; anneler, bebeklerini bu önemli vitaminden mahrum bırakmamak için Kuzey Denizi'ndeki somon balıklarının peşine düşmek zorunda kalacaktı. Neyse ki anne sütü var ve anneler